

Anton Lindfors: Leppävirran kirkonkylä, 1917. Öljy kankaalle. Kuva: Kari Jämsén/Vaikauden museot.

17.11.2017 – 11.2.2018

JOEL LEHTONEN JA TAITEILIJAYSTÄVÄT

Joel Lehtosen syntymästä 135 vuotta

Kirjailija ja toimittaja Joel Lehtosen ystäviin kuului 1910-luvulta alkaen joukko kuvataiteilijoita. Juhlanäyttelyn keskeinen teema on maisema taiteilijaystävien kuvaamana ja maisema Lehtosen teksteissä. Taiteilijain omakuvien rinnalla näyttelyssä on runsaasti heidän Lehtosesta tekemiään muotokuvia.

Lehtosen lähipiiriin kuului lähinnä ns. Marraskuun ryhmään lukeutuvia taiteilijoita. Helsingissä kokoontumispaikkana oli Brondinin kahvila, Pariisissa La Rotonde. Kohtaaminen suomentaja, taiteenkeräilijä Rakel Kansanen-Toivolan ja hänen diplomaattipuolisonsa Urho Toivolan kanssa tapahtui Pariisissa keväällä 1920. Samassa seurassa kirjailijan lisäksi olivat myös "4markka" ja "Vorssi", Lehtosen läheiset taiteilijaystävät Eero Nelimarkka ja Anton Lindfors.

Joel Lehtosen (s.27.11.1881 – 20.11.1934) syntymän 135-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Savonlinnan maakuntamuseo ja Joel Lehtosen seura ovat tuottaneet näyttelyn, jonka sisällöstä vastaavat taidekoordinaattori ja seuran sihteeri Riitta Moisander ja kuvataidekriitikko Veikko Halmetoja.

Savossa kiertävässä näyttelyssä on teoksia Varkauden kaupungin Rakel Kansasen kokoelmasta, Mikkelin taidemuseon Martti Airion taidekokoelmasta, Espoon modernin taiteen museon EMMAn kokoelmista, Kustannusosakeyhtiö Otavan ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kokoelmista. Näyttelyä täydentävät valokuvasuurennot ja Lehtosen teksteihin pohjautuva äänimaailma. Näyttely on osa Suomi100-juhlavuoden tapahtumia.

Suomi
Finland
100

Varkauden saha tulessa Varkauden valloituksen yönä 21.2.1918. Varkauden museon kuva-arkisto, A. Ahlström Oy:n kokoelma/ Ivar Ekström.

20.2.2018 – 20.5.2018

VIHAN VÄRIT

Sisällissodan syitä ja seurauksia Varkaudessa

Sodalle on aina syynsä. Sodalla on aina myös seurauksensa. Vihan värit -näyttely pureutuu niihin tekijöihin, jotka johtivat vuoden 1918 tapahtumiin Varkaudessa. Näyttely ei pääty helmikuuiselle palavan sahan valaisemalle Huruslahden jälle, vaan käsittelee lisäksi sitä, miten sodasta päästiin eteenpäin.

Vihan Värit tutustuttaa kävijänsä molempien osapuolien lähtökohtiin ja lopputulemaan. Vuonna 1918 kaikkien piti valita puolensa. Kävijä kulkee matkan läpi Varkauden, joka muuttuu idyllisestä tehdasyhteisöstä poliittiseksi ruutitynnyriksi osana Suomen ja maailman kohtaloa muuttavaa suurta myllerrystä.

Varkaus oli sisällissodan aikana yksi tärkeimmistä punaisten tukikohdista Savossa. Punaisen valtakauden aikana useat valkoisiksi katsotut henkilöt menettivät henkensä tai vapautensa. Varkauden hallinnasta taisteltiin muutaman päivän ajan, jonka jälkeen viimeiset punaiset antautuvat massatehtaalla 21.2.1918. Jälkiselvittelyt ja tuomioiden jakaminen alkoivat heti, kun viimeiset punaiset kiväärit laskivat. Välittömästi taistelujen jälkeen tai kenttätuomioistuimen päätöksellä teloitettiin noin 220 punaista. Suhteutettuna väkilukuun Varkauden uhrimäärä oli kaikista paikkakunnista sodan korkein.

Sisällissodan tapahtumien aiheuttama katkeruus ja viha vaikuttivat vuosikausia Varkauden ilmapiiriin. Vaikka sisällissodan tapahtumista on 100 vuotta, molemmilla puolilla tarinat ja muistot elävät yhä.

Sisällissodasta 100 vuotta -tapahtumaviikko Varkaudessa 19.2. – 25.2.2018. Vihan värit -näyttelyn kaikille avoimet avajaiset sunnuntaina 18.2.2018 kello 13 avaavat tapahtumaviikon.

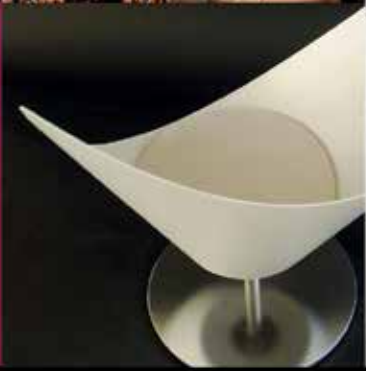
Näyttelyn ja tapahtumaviikon
avajaiset su 18.2.2018 klo 13

TaideVarkaus60+

Helena Hyvönen
Ipi Kärki
Eiisa Rovamo
Jukka Itkonen
Lars Lamberg
Kerttu Horila
Anneli Laponen
Lasse Kosunen
Lars Holmström
Jouko Järvisalo
Timo Viljakainen

1.6.2018 – 26.8.2018

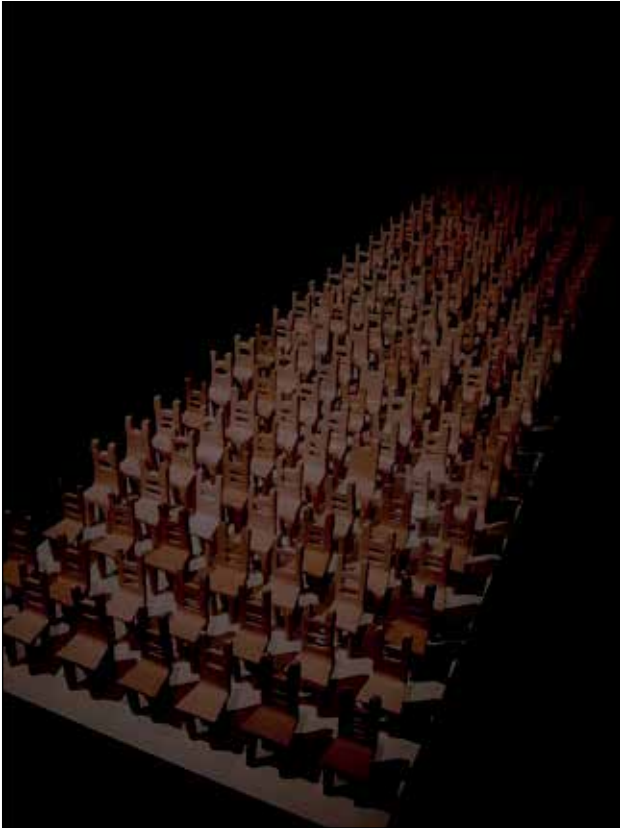
TAIDEVARKAUS60+

Lars Holmström, Kerttu Horila, Helena Hyvönen, Jukka Itkonen,
Jouko Järvisalo, Lasse Kosunen, Ipi Kärki, Lars Lamberg, Anneli Loponen,
Elisa Rovamo, Timo Viljakainen

Yksitoista Varkautelaista 60-luvun nuorta kiinnostui aikanaan taiteesta ammatiksi asti, monella heillä kipinä oli kaupungin luova ilmapiiri. He palaavat Varkauteen kuudessa eri historiallisessa kohteessa olevilla kokonaisuuksillaan. Edustettuina ovat kuvataide, tekstiilitaide, kuvanveisto, arkkitehtuuri, muotoilu ja valokuvataide. Nykytaiteen ohella kukin muistelee tekstein nyt jo kadonneitakin kulttuurielämän paikkoja. Nimissä vilahtelevat Keskus-Kino, Tähti-Baari, kuvataideyhdistyksen Potero, Kuvaruukki, Kaupungin kellari, vilkas Ahlströminkatu ja keskusta.

Last Chance, näyttelyn päättäjäiset sunnuntaina 26.8. klo 14–16 taiteilijat ovat paikalla

Varkauden taidemuseo	ti-to 10–17, pe ja su 10–16, kesälauantaisin 10–16	www.varkaus.fi/museot
Varkauden Klubi	ti-to 10–17, pe ja su 10–16, kesälauantaisin 10–16	www.varkaudenklubi.fi
Kaks Ruusua	ma–pe 10.30–14	www.kaksruusua.fi
Keskuskonttori ja Vanha puhelinkeskus	ma–la 10–18, su 12–16	facebook.com/keskuskonttori
"Paulan terassi"	Wredenkatu 3 terassialue	As Oy Varkausaari

Anna Toikkanen: Hidas, 2012. Kivitavara. 80 x 360 cm. Tuula Liimatta: 30 päivää, 2015. Rakusavi, savustus, lehtikulta, 45 x 120 cm.

31.8.2018 – 28.10.2018

MUUTOSTILA

Tuula Liimatta, Anna Toikkanen

Keraamisiin materiaaleihin keskittyvät kuvataiteilijat Tuula Liimatta ja Anna Toikkanen pohtivat näyttelyssään ajan vaikutusta. Näyttely on tutkimus siitä, miten aika näkyy luonnossa, ympäristössä, ihmisissä ja ihmissuhteissa. Muutoksissa.

Aika kuluu koko ajan, sen kulku eteenpäin on jatkuvaa muutosta. Joskus muutos on nopeaa, toisinaan sitä tuskin huomaa. Sileiksi hioutuneissa kivissä, maaperän kerrostumissa, kasvien kasvussa, kuun vaiheissa ja auringon paikassa taivaalla muutos tapahtuu hitaasti. Lapsena mökkilammen rannalta kerätyistä kivistä kauneimpia olivat ne sileiksi hioutuneet. Silloin ei voinut ymmärtää miten paljon aikaa niiden muodostumiseen oli kulunut.

Tuula Liimatta (s.1975) tekee keraamisia uniikkeja veistoksia ja reliefejä. Lasitteet ja oksidit ovat käytössä luonnon patinan tapaan. Savustus tuo pelkistettyihin, usein pyöreisiin muotoihin ajattomuutta. Muodot syntyvät käsin rakentamisen tekniikoilla. Tuula Liimatta pitää karkean, samottisen saven työstämisestä ja sen tunnun käsissään. Harmoniaan ja luonnolliseen vaikutelman antavat teokset ovat värimaailmaltaan niukkoja, ajateltuja. Näyttelyn työt ovat vuosilta 2015–2018.

Anna Toikkanen (s.1972) lähestyy muutosta ihmisen elinkaaren vaiheilla, erilaisilla tilantarpeilla: Jokainen tarvitsee oman kodin, tilan. Ihmisen tilat ja tilantarve muuttuvat ajan ja iän myötä. Heti syntymän jälkeen ihmiselle riittää pieni kehto tai sänky. Aika kuluu, ihminen kasvaa, hänen läheisyyteensä ilmestyy muita ihmisiä. Myöhemmällä iällä ihminen saattaa huomata omaavansa liikaa tilaa. Jossain vaiheessa elämää ihmisestä voi tuntua, että muita ihmisiä on hänen ympärillään liikaa. Haluaako hän silloin lähteä itse vai haluaako hän muiden lähtevän? Anna Toikkanen lähestyy teemaa käsitteellisesti ja silti ymmärrettävästi.

Reetta Gröhn-Soininen: Lauluoro, 2016. Betoni ja maali.

2.11.2018 – 4.1.2019

VOI POIJAAT!-LAULU RAIKAKOON!

Reetta Gröhn-Soininen

Ilmeilevät ja ilveilevät pojat istumassa joukolla, seisomassa tai toimimassa. Kuvanveistäjä Reetta Gröhn-Soinisen värikkäät puufiguurit nousevat tässä näyttelyssä laulamaan kuorossa. Omin materiaali taiteilijalla on nykyveistossa harvinainen puu.

Joskus betoni, useimmiten puu on luonteva jatke entiseen, kuvanveistäjä Reetta Gröhn-Soininen teki vuonna 1993 taidekoulun lopputyönsä ratapölkkyistä. Veistosten tekeminen alkaa puupölkystä, tärkeimpinä työvälineinä moottorisaha, kirves ja puukko. Puu saa näkyä ja tuntua myös viimeistelyssä. Veistokset saattavat saada pintaansa kirkkaita perusvärejä.

Joensuulainen kuvanveistäjä Reetta Gröhn-Soininen (s.1969) valmistui Turun piirustuskoulusta 1993. Kuvataidekoulutusta hän sai tätä ennen Joutsenon kuvataidelinjalla 1988-89 ja Limingan Taidekoulussa 1989-90. Vuonna 2016 nähdyn taiteilijan yksityisnäyttelyn Voi poijaat-sarjan taustalla voi olla oma historia. Lapsuudessaan taiteilija leikki paljon juuri poikien joukossa. Reetta Gröhn-Soinisen pojilla on ilmeet ja asennot, veistojälki palvelee tätä ilmaisua.

”Laulavat poijaat ilmaantuivat työskentelyyni kuin varkain. Olen pohtinut teoksissani paljon ihmisten välistä kommunikaatiota, ehkä nimenomaan sen puutetta. Sanatonta viestintää, eleitä, ilmeitä. Pysähtynyttä liikettä, hetkeä, läikähdyistä seuraavasta ajatuksesta.

Olen pohtinut yhteisöllisyyttä. Mikä on yksilön rooli joukossa? Muuttuuko yksilö? Kenen joukossa seisot, kenen lauluja laulat? Puu materiaalina tuntuu omimmalta. Pidän sen tuoksusta, karheudesta, painosta, lämmöstä. Olen löytänyt värin ja viivan. Enkä tykkää laulaa.”

www.reettag.fi

TEOLLISUUDEN TEKIJÄT

KYMMENEN TARINAA TEHTAILTA

Paul Wahl & Co:n Pirtinniemen laivanveistämön maalarit 1890-luvulla.
Varkauden museon kuva-arkisto, A. Ahlström Osakeyhtiön kekoelma.

Teollisuuden tekijät

KYMMENEN TARINAA TEHTAILTA

Teollisuuden tekijät – Kymmenen tarinaa tehtailta – näyttely esittelee Varkauden teollisuuden historiaa työntekijöiden näkökulmasta aina 1800-luvulta nykypäivään saakka. Tarinankertojina ovat työnjohtaja Erkki, pääkasööri Arvid, konstruktööri Valpas, asentaja August, valaja Kalle, vanerityöntekijä Meeri, maalari Kusti, silinterimies Kauko, laborantti Tapio ja sahuri Jukka. Kerrontaa tukevat upeat valokuvat Varkauden museoiden valokuva-arkistosta sekä Tehtaan museon kokoelmista peräisin oleva alkuperäisesineistö.

Varkauden teollinen historia alkoi vuonna 1815, huhtikuun 20. päivä, jolloin vapaaherra Gustaf Wrede sai senaatin luvan ruukin perustamiseksi. Alueen teollisuuden historia on pitkä ja monialainen. Varkaudessa on luotu menestyksellisesti mm. ruukki- ja konepajatoimintaa, laivanrakennus- ja puunjalostusteollisuutta sekä saha- ja paperiteollisuutta. Varkauden tehtaiden ympärille muodostunut yhteisö poikkesi ympäristöstä työn, sosiaalisten suhteiden, arvojärjestyksen ja tapojen suhteen.

Varkauden teollisuuden historiaa on aiemmin tuotu esille lähinnä teollisuuslaitosten näkökulmasta. Kymmenen tarinaa tehtailta -näyttely suuntaa katseet teollisuushistorian taustaan eli pienten yhteisöjen ja yksilön menneisyyteen. Näyttelyssä huomio kiinnittyy teollisuuden tekijöihin ja työväestön rooliin Varkauden teollisessa kehittämisessä.

Muista myös Vanha Varkaus-kierros,
sekä muut teemakartat ja
mobiilikierrokset.

100kuvaavarkaudesta.fi

Kuva jokaiselta
itsenäisyyden
vuodelta

Ahlströminkatua vuodelta 1947. Varkauden museon kuva-arkisto/ Mauno Mannelin.

VARKAUDEN MUSEOT VERKOSSA

Varkauden museoiden näyttelyitä löytyy myös verkosta. Kaikki verkkonäyttelyt löytyvät museoiden nettisivuilta www.varkaus.fi/museot. Uusimmat verkkonäyttelymme ovat:

Sata kuvaa Varkaudesta, 100kuvaavarkaudesta.fi

Varkauden palokunta 100 vuotta, palokunta100.fi

PIIPUNJUURELLA.FI

Varkauden museoiden kokoelmat ovat yleisölle avoimna piipunjuurella.fi -sivustolla. Kokoelmatietokannasta löytyvät kaikki Varkauden museoiden digitoitut valokuvat, esineet ja taideteokset.

SARANAT.FI

Sivusto esittelee Keski-Savon kulttuuriympäristöjä. Verkkoportaalissa pääsee tutustumaan alueen rakennusperintöä, arkkitehtuuria ja kulttuurimaisemia esitteleviin verkkonäyttelyihin, peleihin, tehtävä- ja työpajapaketteihin, sekä muihin kulttuuriympäristöteemaan liittyviin materiaaleihin.

MOBIILIOPPAAT

Tarinatallennin on Suomen museoiden yhteinen mobiilisovellus, jonka oppaat toimivat kaikilla älypuhelimilla ja tableteilla ilman erillistä sovellusta. Varkaudesta on tehty seuraavat oppaat:

Pyöräile taiteeseen – Kierros Varkauden julkisiin taideteoksiin, liittyy Pyöräile taiteeseen teemakarttaan

Thomén jäljillä Varkauudessa – Ivar ja Valter Thomén arkkitehtuuri Varkauudessa

Vanha Varkaus – Villen Varkaus-äänikierros, liittyy Vanha Varkaus teemakarttaan

varkaus - aalto – Arkkitehti Alvar Aalto Varkauudessa

Varttuva ja vaurastuva Varkaus – Lämpileikkaus arkkitehti Kalevi

Väyräsen monipuolisesta tuotannosta, liittyy samannimiseen teemakarttaan.

Reitit löytyvät osoitteesta tarinasoitin.fi/varkaus

Mobiilioppaat

piipunjuurella.fi

saranat.fi

tarinasoitin.fi/varkaus

TAIPALEEN KANAVAMUSEO

Taipaleen kanava
Varkaus
Puh. 040 658 9804

Taipaleen kanava-alueella voi tutustua yli 170-vuotiaaseen vanhaan kivikanavaan ja seurata laivaliikennettä toiminnassa olevan kanavan partaalla. Aluetta kiertää idyllinen kanavapolku luonnon helmassa kanavien reunoja ja rantaa mukaillen. Kanavahistoria esittäytyy sekä kanavamuseossa että aluetta kiertävän kanavapolun infotauluissa. Kanavamuseon perusnäyttely Via Canalia kertoo Pohjois-Savon kanavarakentamisen historiasta sekä vesiliikenteestä. Näyttelyssä on esillä pienoismalli alueesta vuonna 1905 ja valvontatornin vanha ohjauspöytä sekä virtuaalinäyttely kanavasulutuksesta. Näyttelyssä on myös katsottavana mm. elokuva Kalakukko, joka kertoo varkautelaisten kalastusmatkoista pula-aikana.

Kanava-alueella toimii myös teatteriryhmä Nimettömien kesäteatteri. Katso lisää www.nimettomat.fi

Taipaleen kanavamuseo, kahvio terasseineen, sekä museokauppa Luotsi

Avoinna: **kesäisin joka päivä klo 10–18**

Muina aikoina avoinna ryhmille tilauksesta puh. 040 658 9804, taipaleenkanava@gmail.com

Vapaa pääsy!

facebook.com/taipaleenkanava

PERHESUNNUNTAIT

Perhesunnuntait ovat koko perheen yhteisiä työpajapäiviä ja ne pohjautuvat Varkauden museoiden näyttelyihin. Työpajat järjestetään nonstop-periaatteella Varkauden museoiden aukioloaikana klo 10–16 yhteistyössä Lastenkulttuurikeskus Verson kanssa.

- 28.1.2018 näyttelynä Joel Lehtonen ja taiteilijaystävät
22.4.2018 näyttelynä Vihan värit
23.9.2018 näyttelynä Muutoksia
25.11.2018 näyttelynä Voi poijaat!-laulu raikakoon!

Perhesunnuntain työpajat ovat maksuttomia!

TAIDEVARTIT

Syvenny hetkeksi taiteeseen ja hengähdä keskellä kiireistä arkipäivää. Taidevartissa keskitytään yhteen taiteilijaan tai teokseen asian-tuntijan johdolla. Ennakoilmoittautumista ei tarvita.

Taidevartit tiistaisin klo 12:
23.1., 20.3., 3.7., 24.7., 11.9. ja 13.11.

Taidevartteihin vapaa pääsy!

TAPAHTUMAT

7.1.2018	Loppiaissunnuntai: Kirja-varkauteilaiset lukevat Joel Lehtosen tekstejä klo 13
8.2.2018	"Mitä on kulttuurihäirintä?" Kulttuurihäirikkö Jari Tammisen luento ja keskustelu klo 18
11.2.2018	Ystävänpäivä yhdessä Varkauden Museonystävien kanssa: Pieni rakkauskahvila, rakkaustangoja Eija Kettunen, Kirja-varkauteilaiset lukevat Joel Lehtosen tekstejä
18. – 25.2.2018	1918 tapahtumaviikko Varkaudessa
18.5.2018	Kansainvälinen museopäivä ja Museoiden yö
12.6. – 14.6.2018	Vekara-Varkaus-viikon työpajat
18. – 19.6.2018	Vekara-kuvasuunnistus, yhdessä Varkauden Lehden kanssa
27.7.2018	Dekkarien Yö
9.9.2018	Euroopan kulttuuriympäristöpäivien tapahtuma Tornista torniin
1.10. – 12.10.2018	Mennään museoon – viikko viitosluokkalaisille, yhdessä Lastenkulttuurikeskus Verson kanssa
17.12.2018	Rakelin päivän tapahtuma, yhdessä Varkauden Museonystävien kanssa
22.12.2018	Talvipäivänseisaus, Taipaleen kanava-alue

YLEISÖOPASTUKSET

To 11.1.2018	klo 17.00	Joel Lehtonen ja taiteilijaystävät
To 1.2. 2018	klo 17.00	Joel Lehtonen ja taiteilijaystävät
To 1.3. 2018	klo 17.00	Vihan Värit
To 12.4. 2018	klo 17.00	Vihan Värit
To 18.5. 2018	klo 17.00	Vihan Värit
To 15.3.2018	klo 17.00	Kymmenen tarinaa tehtailta, teemana Sodan jälkeen
To 7.6.2018	klo 17.00	TaideVarkaus60+
To 15.7.2018	klo 13.00	TaideVarkaus60+
To 5.8.2018	klo 13.00	TaideVarkaus60+
To 20.9.2018	klo 17.00	Kymmenen tarinaa tehtailta, teemana Tehdaskaupungin lapset
To 18.10.2018	klo 17.00	Muutostila
To 29.11.2018	klo 17.00	Voi poijaat!-laulu raikakoon!

Muutokset mahdollisia, katso ajankohtaiset tapahtumatiedot osoitteesta www.varkaus.fi/museot

Varkauden museot ja MuseoPuoti

Wredenkatu 5 A

78250 Varkaus

040 769 1010

museot@varkaus.fi

www.varkaus.fi/museot

Avoinna: **ti-to klo 10–17, pe ja su klo 10–16**

Suljettu maanantaisin ja lauantaisin.

Kesällä avoinna myös lauantaisin klo 10–16.

Poikkeukset ja aukiolot pyhinä: www.varkaus.fi/museot

MuseoPuodissa on myytävänä mm. julkaisuja, kortteja, lahjatavaraa, magneetteja sekä museon omiin valokuva-, taide- ja esinekokoelmiin pohjautuvia tuotteita, kuten tarjottimia ja teetä.

Varkauden museoille ja Taipaleen kanavamuseoon vapaa pääsy!

Etukannen kuvat:

Kuva 1: Tyko Sallinen: Punakaartilainen, 1917. Öljy kankaalle.

Kuva 2: Taidevarkaus 60+

Kuva 3: Tuula Liimatta: 30 päivää, 2015. Rakusavi, savustus, lehtikulta.

Löydä meidät:

facebook.com/varkaudenmuseot

twitter.com/varkaudenmuseot

instagram.com/varkaudenmuseot

varkaudenmuseot.blogspot.com

Museoiden kokoelmat verkossa:
piipunjuurella.fi

Osta museokortti meiltä

Jätä oma
jälkesi